

Wikipedia – open content w praktyce

Przemysław „BlueShade” Idzkiewicz

- wikipedysta, członek Stowarzyszenia Wikimedia Polska

Czym jest Wikipedia?

„Wyobraź sobie świat, w którym każda osoba na planecie ma dostęp do sumy wiedzy całej ludzkości. Do tego właśnie dążymy”

– Jimmy Wales, założyciel Wikipedii

- encyklopedia bez ograniczeń papierowych odpowiedników
- treść udostępniana na wolnej licencji (GNU FDL)
- edytować może każdy, łatwa składnia, z poziomu przeglądarki
- wartości: NPOV, weryfikowalność, aktualność, konsensus
- realizacja WorldWideWeb w pigułce – „WikipediaWideWeb”

Jak to się zaczęło?

- marzec 2000 Jimmy Wales i Larry Sanger zakładają projekt Nupedia
prior art.: Interpedia, Everything2, h2g2;
pisana przez ekspertów, 7-stopniowy peer-review, efekt: 24 artykuły gotowe, 74 w rozwoju, projekt zamknięto we wrześniu 2003 r.; licencja NOCL - później GNU FDL; Richard Stallman z FSF tworzy GNUpedię – mniej biurokracji, bardziej otwarta
- 15 stycznia 2001 uruchomienie Wikipedii
powstała z inicjatywy Larrego Sanguera, łączy w sobie zalety Nupedii i GNUpedii, dodając jednocześnie mechanizmy WikiWikiWeb, Wikipedia powstaje początkowo w wersji angielskiej, później w wielu wersjach lokalnych
- 26 września 2001 polska wersja Wikipedii
Krzysztof Jasiutowicz i Paweł Jochym tworzą polski odpowiednik Wikipedii, początkowo jako PWES (Polska Wolna Encyklopedia Sieciowa), 12 stycznia 2002 staje się częścią międzynarodowej Wikipedii

Dalsze kroki

20 marca 2003 powstaje Wikimedia Foundation

fundacja ma na celu sprawować opiekę nad powstałymi wokół Wikipedii projektami opartymi o technologię Wiki; przekazanie praw do domen, sprzętu komputerowego i praw autorskich do nazw, logo, itp...

15 listopada 2005 rejestracja Stowarzyszenia Wikimedia Polska

stowarzyszenie zostało założone przez 26 wikipedystów w wyniku ustaleń ze Zlotu Wikimedia Polska 2005 (13-14 sierpnia 2005), w maju 2006 r. stowarzyszenie liczyło 43 członków.

Do zadań stowarzyszenia należy m.in.: opieka nad polskimi projektami Fundacji Wikimedia (nb. Stowarzyszenie nie ma kontroli nad projektami), organizacja zlotów, promocja projektów Wikimedia w Polsce, wsparcie techniczno-prawne projektów Wikimedia, współorganizacja wydania Wikipedii w wersji na DVD (wydawanej przez Helion).

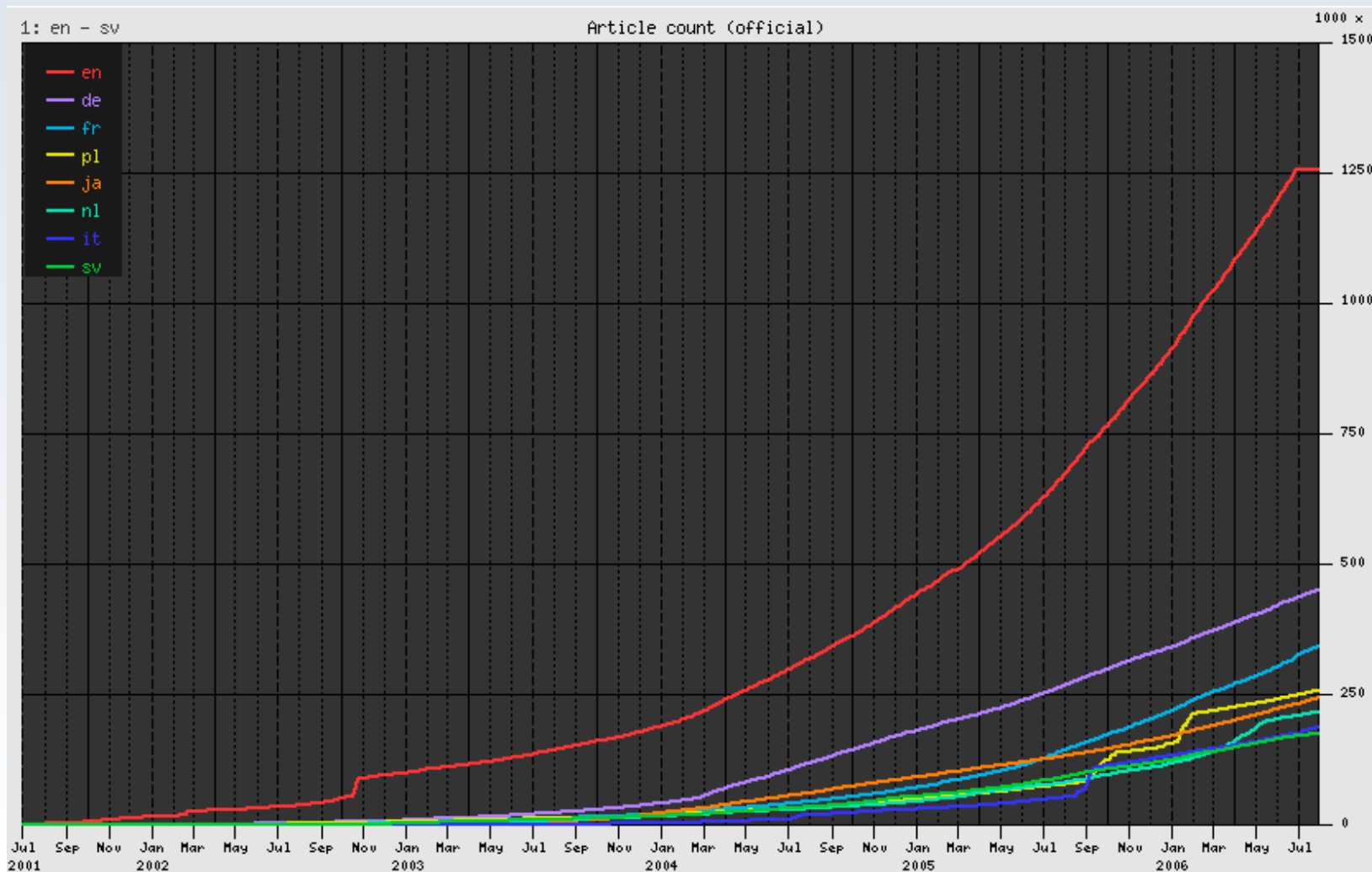

Kamienie milowe w rozwoju Wikipedii

12 lutego 2001	1000 artykułów w angielskiej Wikipedii
7 września 2001	10 000 artykułów w angielskiej Wikipedii
31 stycznia 2002	1000 artykułów w polskiej Wikipedii
21 stycznia 2003	100 000 artykułów w angielskiej Wikipedii
22 maja 2003	10 000 artykułów w polskiej Wikipedii
20 września 2004	Milion artykułów we wszystkich wersjach Wikipedii
31 grudnia 2004	50 000 artykułów w polskiej Wikipedii
16 września 2005	100 000 artykułów w polskiej Wikipedii
26 stycznia 2006	200 000 artykułów w polskiej Wikipedii
21 stycznia 2003	Milion artykułów w angielskiej Wikipedii
26 września 2006	300 000 artykułów w polskiej Wikipedii

Rozwój Wikipedii w czasie

Wikipedia - open content w praktyce

Wikimedia Commons

- uruchomione 7 września 2004
- repozytorium mediów wspólne dla wszystkich projektów Wikimedia
 - powstało w celu eliminacji redundancji zasobów między projektami – dzięki temu, zdjęcie, mapa, czy inny typ zasobu są umieszczane w ramach projektu raz, a wykorzystywane wielokrotnie
- w chwili obecnej Wikimedia Commons zawiera prawie milion plików

Wikipedia w chwili obecnej (listopad 2006)

- ponad 300 000 artykułów w polskiej Wikipedii
- niemal 1.5 miliona artykułów w angielskiej Wikipedii
- ponad 5.5 miliona artykułów we wszystkich językach
- ok. 950 tys. mediów w Wikimedia Commons
- 250 wersji językowych
- 15. pod względem popularności serwis w Internecie (wg Alexa)
- polska wersja – 4. pod względem ilości artykułów

Przyszłość Wikipedii i idei Wiki

- wydanie polskiej Wikipedii na DVD

prace w trakcie, wydawana przez wydawnictwo Helion, przy współpracy polskich wikipedystów, powinna zostać wydana do końca 2006 r.

- powstaje Citizendium

uruchomione przez Larry'ego Sanger'a odgałęzienie Wikipedii, będące niejako próbą powrotu do pomysłu Nupedii – brak anonimowych i otwartych kontrybucji, edytorzy muszą być ekspertami w swych dziedzinach

- idea Wiki i oprogramowanie MediaWiki – coraz szersze użycie

- **Wikia** – komercjalizacja technologii Wiki – wspierany przez reklamy, portal społeczności stron wiki, w ramach którego można uruchomić własny site typu wiki

- **Intellipedia** – oparty o MediaWiki serwis służb wywiadowczych USA

- MediaWiki znajduje zastosowanie we wszelkiego typu projektach, w których możliwe jest współtworzenie treści przez wiele osób równolegle

Zalety Wikipedii

- nieograniczona liczba edytorów

edytorem Wikipedii może zostać niemal każdy, nie jest konieczne nawet założenie konta (aczkolwiek daje ono wiele korzyści), wystarczy dostęp do Internetu i jakakolwiek przeglądarka

- wolność publikowanych treści

treści publikowane są na wolnych licencjach lub stanowią *public domain*; teksty artykułów publikowane są na licencji GNU FDL, inne zasoby na dowolnej wolnej licencji – w tym, GNU FDL, Creative Commons (za wyjątkiem ND i NC)

- obszerność

nie ma ograniczeń objętościowych, może zawierać również treści niszowe i detale, które musiałyby, ze względów praktycznych, zostać pominięte w wydawnictwach tradycyjnych

Zalety Wikipedii

- aktualność

ze względu na swą ogólną dostępność i natychmiastowy efekt edycji, jest zawsze aktualna; wydarzenia zaistniałe w rzeczywistości, znajdują swój efekt w Wikipedii niemal równie szybko, jak w serwisach newsowych światowych mediów

- neutralność

jedną z naczelných zasad Wikipedii jest „neutralny punkt widzenia” (NPOV – ang. *Neutral Point Of View*);

- wykorzystanie hipertekstu

wszechobecność linków – zarówno wewnętrznych – między artykułami Wikipedii, jak i między poszczególnymi podprojektami (Wikinews, Wiktionary); Użytkownik może sam wybierać ścieżkę, którą podąża w poszukiwaniu wiedzy na interesujący go temat

Społeczność Wikipedii

- bardzo szeroki zakres osobowości, zainteresowań, zachowań
- typy osobowości w Wikipedii:
 - mrówki
 - kultywatorzy społeczności
 - policjanci, tropiciele wandalizmu
 - organizatorzy
 - sprzątacze
 - szukający konfliktu
 - wandale
 - trolle

Ustrój wikipedii

- rządy większości, ale nie na zasadzie demokracji
- konsensus
- zdrowy rozsądek
- dobro wikipedii i zgodność z jej zasadami i ideami ponad korzyściami doraźnymi
- momentami – przebiurokratyzowanie

Problemy Wikipedii

- wandalizm
- *hoaxes*
- naruszenia praw autorskich
- naruszenia neutralności
- charakter *work-in-progress*
- konflikty wewnątrzspołecznościowe
- trudności w utrzymaniu ekspertów
- encyklopedyczność treści, wiki-spamming

Problemy Wikipedii – Wandalizm

- Wikipedia jest łatwym celem dla wandalów – każdy może edytować
 - trywialny – dopisanie brzydkiego słowa lub losowego ciągu znaków, bądź zamiana na taki ciąg całości lub części artykułu
 - subtelny – wandalizm zawoalowany jako sensowna zmiana, wprowadzanie rzekomych faktów, nie mających odbicia w rzeczywistości – *hoaxes*
 - wynikający z niewiedzy – niektórzy użytkownicy, spotkawszy się pierwszy raz z Wikipedią nie mają świadomości, że faktycznie mogą edytować żywą treść
- rozwiązania:
 - narzędzia wbudowane w MediaWiki – listy ostatnich zmian, listy artykułów obserwowanych, patrolowanie artykułów, możliwość wyświetlenia wkładu poszczególnych użytkowników – również anonimowych (identyfikowanych przez nr IP)
 - blokowanie stron w przypadku poważnych ataków lub ostrych konfliktów
 - blokowanie kont użytkowników dokonujących wandalizmu, lub numerów IP, z których nadchodzą ataki
 - edukacja tych, którzy zbłądzili
 - coraz większe stopniowanie kontroli nad edycją
 - automatyzacja procesu znajdowania i eliminacji przypadków wandalizmu (Bugbot)

Problemy Wikipedii – *Hoaxes*

- nieprawdziwe informacje wprowadzane do Wikipedii
 - potencjalnie trudne do łatwego zidentyfikowania, czasami sprawcy starają się uprzednio umieścić w Internecie informacje, na których potem opierają artykuł w Wikipedii
 - przykład: John Seigenthaler
 - najślawniejszy w Polsce: Henryk Batuta
- rozwiązania:
 - uważne tropienie podejrzanych przypadków
 - profilaktyka: coraz większy nacisk na weryfikowalność informacji, egzekwowanie wymogu podania źródeł

Problemy Wikipedii – Naruszenia praw autorskich

- przypadkowe bądź celowe umieszczenie w Wikipedii materiałów naruszających prawa autorskie oryginału
 - przyczyny: niewiedza, nieodpowiedzialność, „wyższa konieczność”, kierowanie się prawem do dozwolonego użytku (*fair use*), nadużywanie prawa do cytatu
- rozwiązania:
 - szczególne badanie dużych kontrybucji, najczęściej w edycjach niezalogowanych użytkowników
 - nacisk na wolne licencje – nie dla *fair use* w Polsce – korzystanie z materiałów na zasadzie dozwolonego użytku ogranicza późniejsze wykorzystanie treści
 - w razie wątpliwości co do legalności użycia treści - kasowanie
- problemy związane z dalszym użyciem treści Wikipedii
 - problematyczność GNU FDL
 - niezrozumienie w pełni sposobu licencjonowania Wikipedii – konieczność uświadamiania twórców *forków*, o obowiązujących ich ograniczeniach

Problemy Wikipedii – Naruszenia NPOV

- nieuwzględnienie podstawowej zasady Wikipedii – Neutralnego Punktu Widzenia (ang. *Neutral Point Of View*)
 - dodawanie do Wikipedii treści prezentujących czyjąś opinię na dany temat, brak odpowiedniej atrybucji przytaczanych faktów, wyników badań, itp
- rozwiązania:
 - eliminacja wypowiedzi wartościujących, jeśli nie stoją za nimi konkretne fakty lub dane
 - nacisk na podanie autorytetów w danej dziedzinie, według których podane informacje są prawdziwe
 - w przypadku kwestii kontrowersyjnych, w których różne autorytety różnią się w opiniach – prezentacja argumentów różnych stron bez wartościowania
 - problem trudny do uniknięcia w przypadku opisu dzieł sztuki, czy produktów kultury masowej

Problemy Wikipedii – *work-in-progress*

- niedoskonałość Wikipedii jako źródła wiedzy
 - wynika ze sposobu tworzenia – artykuły ewoluują od krótkich załączków do pełnych artykułów – czasami proces trwa wiele miesięcy, bądź lat
 - duża rozbieżność w liczbie kontrybutorów w ramach różnych działów wiedzy
- rozwiązania:
 - popularyzacja Wikipedii – założenie – z liczbą kontrybutorów wzrasta liczba artykułów i jakość artykułów
 - możliwość wyszukiwania załączków – artykułów w początkowych stadiach tworzenia, sortowanie tematyczne załączków, kategoryzacja artykułów
 - inicjatywy jakościowe – „Artykuł na medal”, „Grafika na medal”, „Ilustracja miesiąca”, „Temat miesiąca”
 - WikiFaktoria – gra quasi-RPG w ramach projektu Wikipedia, w której uczestnicy dostają punkty za różnego rodzaju prace zwiększające ilość, bądź jakość artykułów w Wikipedii
 - w przyszłości: zamrażanie zweryfikowanych wersji artykułów (pomoże również w zwalczaniu wandalizmu, itp.)

Problemy Wikipedii – Konflikty wewnętrzne

- konflikty są nie do uniknięcia w tak zróżnicowanej społeczności
 - rozbieżności odnośnie merytorycznej treści artykułów
 - POV w artykułach
 - rozbieżności w postrzeganiu celów Wikipedii
 - różne sposoby rozwiązywania powstałych problemów
 - nieporozumienia na linii admini – użytkownicy lub starsi użytkownicy – nowicjusze
 - trolling
 - być może długotrwała przynależność do społeczności Wikipedii wymaga odpowiedniego zestawu cech

Problemy Wikipedii – Konflikty wewnętrzne

- rozwiązania:
 - problem daleki od rozwiązania – o ile w ogóle rozwiązanie możliwe
 - miejsce do dyskusji w artykułach – ma zapobiegać wojnom edycyjnym, zasada 3 revertów
 - dążenie do konsensusu w dyskusjach
 - szukanie opinii szerszej części społeczności – szersze debaty, głosowania
 - w głosowaniach – starania do uzyskania takich opcji, które mają poparcie znacznej większości – unikanie opcji z nieznaczną przewagą głosów
 - komitety arbitrażowe, RFC, dyskusje poza wikipedią – lista dyskusyjna, IRC
 - w procesach decyzyjnych mogą uczestniczyć tylko osoby z pewnym stażem

Problemy Wikipedii – Utrzymanie ekspertów w projekcie

- pojawiający się eksperci/naukowcy, itp. najczęściej nie pozostają długo
 - naukowcy i inni eksperci w swoich dziedzinach przyzwyczajeni są do traktowania ich z szacunkiem wynikającym z ich doświadczenia, wiedzy, stażu, stopnia naukowego, itp.
 - wikipedyści – liczą się argumenty, a nie to kim się jest
 - w Wikipedii każdy jest sobie równy
 - konieczność znoszenia osób natrętnych, trolli, wandalii, itp
 - są oczywiście wyjątki – naukowcy, którzy aktywnie działają w Wikipedii

Problemy Wikipedii – Encyklopedyczność treści

- nie wszystkie treści spełniają założenie encyklopedyczności
 - opisywane w Wikipedii zjawiska i fakty powinny być weryfikowalne i dotyczyć szerszych społeczności
 - problemy w jasnym zdefiniowaniu pojęcia encyklopedyczności
 - Wikipedia wykorzystywana jest do autopromocji
 - spamming – promocja własnych serwisów internetowych poprzez linki w artykułach
- rozwiązania
 - „Strony do usunięcia”
 - inicjatywy automatycznego znajdowania podejrzanych linków (np. Bugbot)

Motywacja

- świadomość misji, radość z uczestniczenia w tworzeniu czegoś wielkiego
- możliwość zdobywania i poszerzania własnej wiedzy, przy jednoczesnym dzieleniu się nią
- ambicje społeczne
- możliwość odgrywania ról „policjantów”, „organizatorów”, „sprzątaczy”
- zacieranie różnic społecznych

Pytania?

Czy są pytania?

Wikipedia - open content w praktyce

Dziękuję

Dziękuję za uwagę

W razie pytań, zapraszam do kontaktu:

Przemysław Idzkiewicz - blue (at) wave460.net

Prezentacja dostępna pod adresem:

http://wave460.net/prezentacja_wikipedia_2006/

Treść niniejszej prezentacji udostępniona jest na licencjach:

Creative Commons Attribution Share-Alike

oraz GNU Free Documentation License

Logo i nazwa „Wikipedia” są zastrzeżonymi znakami Wikimedia Foundation, Inc.

Wikipedia - open content w praktyce